

POTREBA POZIVANJA

Ivanov Isus kao uzor

JUAN JOSÉ BARTOLOMÉ

Via della Pisana, 1111
Cas. post. 18333
00163 Roma-Bravetta, Italija

Primljeno:
24. 12. 2010.

Izlaganje na
znanstvenom
skupu

UDK
226.5.06

Sažetak

U članku je riječ o pozivu prvih Isusovih učenika prema Ivanovu evanđelju (Iv 1,19–2,12). Autor podsjeća kako je Ivan Krstitelj svjedok koji pripravlja Isusov dolazak i pokazuje Isusa svojim učenicima. Učenici Ivana Krstitelja prihvaćaju njegovo svjedočanstvo. Neki od njih odlučuju osobno slijediti Isusa, razgovaraju s njim i zadržavaju se kod njegova. Nakon toga pozivaju i druge da im se pridruže. Tako nastaje zajednica Isusovih sljedbenika. Jednoga dana odlaze s Isusom na svadbu u Kanu Galilejsku, gdje je već bila Isusova majka. Vidjevši Isusovo čudo, Isusovi učenici od sljedbenika postaju vjernici. Tumačeći pojedine retke Ivanova evanđelja, autor ukazuje na važnost poziva, osobnog svjedočenja i hoda s Isusom. On ujedno tumači koja je sličnost odnosno razlika između pojmova »slijediti« Isusa i »vjerovati u« Isusa. U svemu tome valja imati na umu i važnost i znakovitost Marijine prisutnosti u Kani Galilejskoj. Tek kad Isusovi učenici od sljedbenika postanu vjernici, u zajedništvu s Marijom i Isusom nastaje i prva zajednica vjernika.

Ključne riječi: *Evanđelje po Ivanu, poziv, svjedok, sljedbenik, učenik, vjernik, Ivan Krstitelj, Petar, Isus, Marija*

»Što tražite?«

»Gdje stanuješ?«

»Dođite i vidjet ćete!« (Iv 1,38.39)

Nakon prošlogodišnje Pobudnice o prijeko potrebi za evangelizacijom, »činilo mi se najlogičnijim i najprirodnijim iskreno pozvati Salezijansku obitelj da, zajedno s nama salezijancima, osjeti potrebu pozivanja.«¹ Mi salezijanci naime »danas više nego ikada osjećamo izazov da stvorimo kulturu zvanja na svim područjima tako da mladi otkriju život kao poziv te da sveukupni salezijanski pastoral doista postane rad za zvanja... Kao što je to činio don

Bosco, pozvani smo ohrabriti ih da postanu apostoli svojih vršnjaka, da preuzimaju razne službe u Crkvi i društvu, te se uključe u misijske projekte. Da bismo promicali pastoral zvanja s apostolskim zalaganjem, mlade treba pozvati na jači duhovni život te ih sustavno i osobno pratiti.«²

¹ P. CHÁVEZ, »Venite e vedrete« (Gv 1,39). *La necessità di convocare*, Strenna 2011, Tip. Vaticana, Roma, 2010, str. 3.

² 26. OPĆI SABOR DRUŽBE SV. FRANJE SALEŠKOGA, *Daj mi duše, drugo uzmi. Dokumenti. Rim, 23. veljače – 12. travnja 2008*, Katehetski salezijanski centar, Zagreb, 2008, br. 53: »Zvanja za apostolske zadaće«, str. 43.

Neodvojivost evangelizacije i zvanja nije nikakva domišljata strategija za promicanje zvanja nego tipična činjenica Isusove misijske prakse. »Povijesna je činjenica koju potvrđuju sva četiri evanđelista da je od početka svoga evangelizacijskog djelovanja (usp. Mk 1,14–15) Isus pozivao neke da ga slijede (usp. Mk 1,16–20; Mt 4,18–19; Lk 5,10–11; Iv 1,35–39). Ti njegovi prvi učenici 'bijahu s nama za sve vrijeme što je među nama živio Gospodin Isus – počevši od krštenja Ivanova pa sve do dana kad bi uzet od nas' (Dj 1,21–22).«³

Istina, četiri se evanđelja slažu u predstavljanju Isusa kojega uvijek prate sljedbenici dok on propovijeda evanđelje. Razlikuju se međutim kad govore o tome kako se konkretno ostvario Isusov poziv da ga slijede: sinoptici (Mk 1,16–20; Mt 4,18–22; Lk 5,1–11) i Ivan (Iv 1,35–51) nude izvješća o prvim pozivima koji su tako nespojivi da ih se ne može svesti na jedan jedini događaj.

U komentaru Pobudnice vrhovni poglavar je dao prednost Ivanovu izvješću. Kaže nam i zašto je to učinio: »poziv tih prvih učenika prema Ivanovu evanđelju je plod osobnog susreta koji u njima budi divljenje, očaranost koja preoblikuje njihov um, a nadasve njihovo srce [...]. To iskustvo ih toliko povezuje s Isusovom osobom da ga oduševljeno slijede te priopćuju drugima svoje iskustvo pozivajući ih da ga podijele s njima te se osobno susretnu s Isusom.«⁴

Cilj ovog izlaganja jest ukazati na temelj i objasniti tu tvrdnju vrhovnog poglavara čitajući Ivana.

1. IVANOVU PRIPOVIJEDANJE

U pripovijedanju o Isusovu susretu s prvim učenicima, Ivan naglašava Isusovu sposobnost privlačenja, gotovo bih rekao zavođenja, onoga koga susretne na putu i brzinu kojom se onaj koga susretne pretvori u njegova suputnika. Pozorno proči-

tana, njegova kronika postaje toliko sugestivna koliko je i raščlanjena. Poput sinoptika (Mk 1,2–8; Mt 3,1–12; Lk 3,15–17), Ivan otvara povijest Isusova služenja uz Ivana Krstitelja (Iv 1,19–28; usp. Dj 10,37). Iako ispušta Isusovo krštenje (Mk 1,9–11) i napasti (Mk 1,12–13), on ipak ističe da je *pozivanje učenika prvo povijesno ostvarenje Isusa iz Nazareta*.

Poziv prvim učenicima Ivan smješta u drugačiji pripovjedački scenarij, koji je brižno i potanko organiziran. Više nego pripovijedanje o počecima učenništva, evanđelist je zainteresiran za predstavljanje Isusa, bilo po svjedočenju Ivana Krstitelja (Iv 1,19–34), bilo po susretu s prvim učenicima (Iv 1,35–41), bilo po očitovanju samoga Isusa u Kani Galilejskoj (Iv 2,1–12). Geografski gledano, pripovijedanje je smješteno u dvije regije, prvo u Betaniju, s onu stranu Jordana (Iv 1,28), a zatim u Kanu, u Galileji (Iv 1,43; 2,1.11.12). Vremenski gledajući, organizirano je po danima (Iv 1,29.35.43; 2,1).

U roku od samo tjedan dana Isus izlazi iz anonimnosti. Ivan Krstitelj ga je proglasio »Jaganjcem Božjim« (Iv 1,29). Čini sve moguće da prvi učenici, koji mu se isprva znatiželjno dive (Iv 1,38), počnu vjerovati u njega (Iv 2,11).⁵ Ivan, dakle,

³ P. CHÁVEZ, »Venite e vedrete« (Gv 1,39), str. 4.

⁴ P. CHÁVEZ, »Venite e vedrete« (Gv 1,39), str. 4–5.

⁵ Tijekom prvoga dana Ivan prikazuje svoje poslanje (Iv 1,19–28) pred Židovima i farizejima poslanima iz Jeruzalema (Iv 1,19.24). Drugoga dana svjedoči pred narodom u korist Isusa, koji se prvi put pojavljuje na sceni (Iv 1,29–34). Trećega dana ponavlja svoje svjedočanstvo pred dvama svjedocima te započinje dolaženje mnoštva Isusu (Iv 1,35–42). Četvrtoga dana Isus se prvi put objavljuje onima koji ga prate (Iv 1,43–51): umnažanje svjedočanstava vodi prema prvom Isusovu očitovanju (Iv 2,11). Sugovornici postaju sve malobrojniji tako da Isus daje da ga upozna samo onaj tko ga slijedi. Tako će se dogoditi sedmoga dana u Kani Galilejskoj, gdje je bila Marija (Iv 2,1).

predstavlja *prvo pozivanje učenika kao sastavni dio koji prethodi očitovanju Isusove slave*: povijest koja je započela Isusovim pozivom (Iv 1,39) završit će kad Isus, započevši sa svojim čudesima, očituje svoju slavu, a njegovi učenici povjeruju u njega (Iv 2,11).

U Ivanovu evanđelju Isus ne zove svojim snažnim »Slijedi me«, on nekoga k sebi privlači ne rekavši ni riječi, već radije odgovarajući na njegova pitanja. Kod Ivana Isus ne zove nakon što je navijestio blizinu Božjega kraljevstva i hitno obraćenje (Mk 1,14–15), nego ga slijede nakon što je bio nazvan »Jaganjac Božji, koji odnosi grijeh svijeta« (Iv 1,29). Kod Ivana, Isus ne izabire po dva brata koja je promatrao dok su krpali mreže, nego njega traže učenici Ivana Krstitelja koji se zatim natječu da braću ili prijatelje dovedu kako bi ga upoznali. Prema Ivanu, Isus ne vodi svoje prve sljedbenike u Kafarnaum kako bi jedne subote prisustvovali njegovu učenju u sinagogi (Mk 1,21), nego ih poziva da u Kani sudjeluju na svadbi na koju je bio pozvan (Iv 2,2).

Više nego ukazati na razlike u pripovijedanju između sinoptika i Ivana, koliko god te razlike bile značajne,⁶ ovdje želimo prikazati *vrstu pozivanja učenika* koju sadrži Ivanov tekst. Drugim riječima, želimo utvrditi kako zapravo četvrto Evanđelje zamišlja i prenosi narav, način ostvarivanja i motiv prvog Isusova poziva. Tako ćemo moći od njega naučiti kako danas nekoga učiniti učenikom, što učiniti da bismo učenike pronašli, kako ih pratiti na putu i, napose, kamo ih povesti.

Prvo, svjedok (Iv 1,19–34)

Vjeran tradiciji, Ivan otvara svoje evanđelje s likom Ivana Krstitelja. Pozornost privlači podatak da se uloga Ivana Krstitelja svodi na običnog Isusova svjedoka, prvoga u dugačkom nizu.⁷ Doista, čini se

da Ivana Krstitelja predstavlja samo zato da bi ga ispitivali Židovi (Iv 1,19.22.25), koji u Evanđelju predstavljaju svijet neprijateljski raspoložen prema Božjem poslaniku (Iv 2,18; 5,10–18; 7,1.13; 9,22). Ivan Krstitelj je, da se tako izrazimo, prisiljen svjedočiti o svojoj osobi i o svome poslanju (Iv 1,20–21.23.26–27; usp. 1,6–8) i definira se u podređenom položaju prema Kristu još prije nego se Isus pojavljuje.

Pitanje (*ti, tko si?*) uvodi svjedočanstvo; to je početak ispitivanja koje provode jeruzalemske vjerske vlasti.⁸ Odgovarajući, Ivan o sebi govori niječno (Iv 1,6–8.15): nije Mesija (usp. 2. Sam 7), nije ni Ilija (Mal 3,1–3.23; usp. Mk 9,11–13; Mt 11,14; 17,12–13), a nije niti očekivani prorok (Iv 1,21; usp. Dan 18,15; 1 Mak 14,41). Ne poistovjećuje se ni s Mesijom niti s prorokom, jer se tako u četvrtom Evanđelju imenuje Isus. Nije međutim jasan razlog zbog kojega niječe da je Ilija, budući da on svojim izgledom javnost podsjeća na proroka (Mal 3,1–2; usp. Mk 1,2; Mt 17,11–13). Njegovo se poslanje ne sastoji u ispunjavanju židovskih iščekivanja, nego u tome da ih glasno proglašava; ne ispunjava ih,

⁶ Prizor koji govori o nastajanju Isusove skupine (1,35–51) često se uspoređuje sa sinoptičkim pripovijedanjem o pozivu (Mk 1,16–20; Mt 4,18–22; Lk 5,1–11). Razlike su međutim tako velike da ne izgleda da je Ivan odlučio iznijeti kroniku nekih poziva na nasljedovanje. Mjesto nije isto, a ne podudaraju se ni osobe kao ni početni razlog, Isusov odlučan poziv. Iako se pojavljuje središnja riječ (1,43: *slijedi me*), ne podudaraju se imena prvih sljedbenika. U sinoptičkom pripovijedanju osim toga poziv dolazi nakon Krstiteljeva utamničenja, a Isus susreće svoje odabranike u njihovu svakodnevnom poslu, koji oni odmah prekidaju.

⁷ Tako čine i Mk 1,2–8; Mt 3,1–17; Lk 3,1–22, složivši se bolje s poviješću, te mu daju obilježje propovjednika o sudu koji dolazi (Mt; Lk).

⁸ Krstiteljev lik i njegovo propovijedanje podijelili su narod (usp. Lk 3,15; Mk 11,30; Mt 11,18). Ivan to ne spominje; ne nastoji dati povijesno vjerodostojno istraživanje.

nego ih proširuje. Njegova djelatnost ne ubrzava sud, iako izjavljuje da je on blizu (usp. Iz 40,3).

Kao svjedok, Ivan Krstitelj se jednostavno predstavlja kao *glas koji više u pustinji* (Iv 1,23). Glas, a ne riječ (Iv 1,1): pripravlja spasenje, nagovješćujući njegov dolazak (Iz 40,3). Kršćanin ne usredotočuje pozornost na sebe nego na onoga koji treba doći. Njegovo služenje ispunjava proročanstvo: ne zato što je iščekivan, nego zato što pripravlja put Gospodinu koji dolazi.

Trostruko nijekanje opravdava daljnje pitanje, u ovom slučaju farizeja, o njegovu djelovanju: *zašto onda krstiš?* (Iv 1,24). Sa zanimanja za njegovu osobu ispitivači prelaze na traženje objašnjenja o njegovoj praksi. Doista, ni od jednoga spomenutog lika nije se očekivalo da krštava. On odgovara da njegovo krštavanje pomoću vode (Iv 1,26) još uvijek nije vrijeme spasenja, ali već upozorava na njegovu prisutnost: onaj kojega otkriva *već živi među* njegovim slušateljima (Iv 1,26). Premda ga još ne otkriva, podređuje mu se jer dodaje da se smatra nedostojnim učiniti najskromniju uslugu (Iv 1,27) *onome koji dolazi* (Mal 3,1). To svjedočanstvo dobiva značenje spominjanjem mjesta: Betanija (Iv 1,28; usp. 6,59; 8,20), s onu stranu Jordana (Iv 3,26).

Sljedećega dana (Iv 1,29) Ivan vidi *Isusa kako dolazi prema njemu* (Mk 1,9) i ponavlja svoje svjedočanstvo, ali ovoga puta pred *dvojicom svojih učenika*. Na tu ga izjavu nisu naveli ispitivači, nego joj je prethodila osobna objava. Ivan Krstitelj nije bio prisiljen svjedočiti, bio je sretan što to može učiniti. Ivan Krstitelj je svjedok jer je *vidio* (Iv 1,32.33.34); otkriva Isusa koji mu *dolazi u susret, idući* od Boga prema ljudima. Ivanu je bilo dovoljno vidjeti Isusa kako bi ga prepoznao kao Jaganjca Božjeg,⁹ te izjavio da je on uzvišeniji od njega budući da je prije njega; štoviše, stavlja svo-

je osobno poslanje u službu Isusove osobne objave (Iv 1,30–32).¹⁰

Očita je apologetska nakana tog prizora. Ivan je dovršio svoje poslanje (Iv 1, 31): rekao je ono što je vidio (Iv 1,34) i što mu je unaprijed objavljeno; učinio je ono za što je poslan (Iv 1,33). Tek što je otkrio skriveni identitet onoga koji dolazi, nakon što je posvjedočio, pritajit će se: odsada on treba da se umanjuje (Iv 3,20). Glas treba svijet prepustiti Riječi.

Prvi sljedbenici (Iv 1,35–51)

Čim je otkriven kao *Jaganjac*, i upravo stoga, Isusa slijede: »dva učenika, čuvši (Ivana Krstitelja) tako govoriti, slijedili su Isusa« (Iv 1,38). Zvanje prvih učenika, u Ivanovu pripovijedanju, slijedi svjedočanstvo Ivana Krstitelja.¹¹ Tako započinje povijest vjere, ta ljudska pustolovina otkrivanja Isusova osobnog misterija koja se, prema Ivanovoj shemi, i ovdje odvija u dva dana (Iv 1,35–42.43–51) i prolazi kroz razne etape: kvalificirano svjedočanstvo o Isusu (Iv 1,36.41.45), susret s njim (Iv 1,39.42.43.46.49) i ispovijest vjere (Iv 1,41.45.49).

Isus *prolazi*, premda ne znamo kamo ide (Iv 1,35; ne ide prema Ivanu Krstitelju,

⁹ Možda misli na pashalnog jaganjca (Iv 19,36; usp. Iz 12,46; 1 Iv 1,7; 1 Pt 1,19) kao i na jaganjce koji su se svakodnevno žrtvovali u hramu (usp. Br 28,3–4) ili ga se pak može shvatiti kao sliku sluge Jahvina (usp. Iz 42,1–4; 53,11–12).

¹⁰ Ime *Jaganjac Božji*, prvo koje Isus dobiva u Evanđelju (Iv 1,29; jedino će se u Iv 1,36 ponovno upotrijebiti), nije lako shvatiti. Nema prethodnoga biblijskog primjera njegove primjene na osobe. Jedno je sigurno: Isus koji prolazi pripada Bogu, a zadaća mu je uklanjanje grijeha. Donosi svetost i oslobođenje bez nametanja ili podložnosti. Njegov je dolazak poruka nade, jer čini djelo spasenja oslobađajući vjernike od izravnog protivljenja Bogu, što predstavlja grijeh svijeta.

¹¹ To predstavljanje, jedino u evanđeoskoj tradiciji, može biti dobar odraz povijesnog podrijetla ivanovske zajednice, od koje su neki članovi bili Ivanovi učenici.

kao prije u Iv 1,29), niti odakle dolazi. Ivan usmjeruje svoj pogled u njega i proglašava ga, po drugi put, *Jaganjcem Božjim*. Nakon svjedočanstva Ivana Krstitelja, Isusa slijede Ivanovi učenici. Isus, »vidjevši da ga slijede«, intervenira okrenuvši se prema dvama učenicima Ivana Krstitelja i pita ih »Koga tražite?« (Iv 1,38): nasljedovanje je, prije svega, traženje kojemu je razlog u navještanju. Prvi pratitelji imaju manja, čak i svakodnevnija iščekivanja od Ivana Krstitelja nego Židovi (Iv 1,19–28). Međutim, znatiželja da doznaju više o njemu (Iv 1,38: *gdje stanuješ?*) omogućuje poziv na suživot (Iv 1,39.46: *dođite i vidjet ćete*) koji će im omogućiti očitovanje (Iv 1,50: *i više ćeš od toga vidjeti*). Sljedbenici će postati vjernici nakon što su ostali s njim dok nije došao čas (Iv 2,11). Kao što se vidi, učenicom se ne postaje odjednom, nego po etapama.

Prva »etapa« odgovara *prvom Isusovu susretu* s dvojicom učenika koji, u prvom trenutku, »nemaju imena« (Iv 1,35.37.40), a koliko se čini, nisu imali ni »dobre razloge« da ga slijede. Iako su čuli kako se Isusa naviješta kao »Jaganjca koji odnosi grijeh svijeta« (Iv 1,29–36), kad ih Isus pita za njihove nakane, znaju odgovoriti jedino pitajući ga gdje stanuje. [Kako malobrojni i vrlo skromni razlozi da se ostane s Isusom! I to su bili prvi sljedbenici!]

Nešto nas u tom tekstu potiče na razmišljanje: ta dvojica učenika »već« su imala učitelja, tj. nekoga tko je pokazao iščekivanoga kad je prilazio. Ivan Krstitelj je skrenuo njihovu pozornost na nepoznatog *Jaganjca Božjeg*, ali će Isusov poziv da ostanu s njim *onoga dana* započeti hod učenika: imali su učitelja, kojega su međutim napustili kako bi se »onoga dana« (Iv 1,39) zaustavili kod drugoga. Osim toga, i nadalje, Isus se okreće prema njima i »razgovara« s njima, gleda ih i govori, preuzima inicijativu i poziva ih »dođite i vidjet ćete«.

Razgovor koji započinje je, na prvi pogled, uobičajen. Susret se čini slučajnim. Ti ljudi koji se približavaju Isusu postat će njegovi učenici (Iv 1,40.43; 10,4.27; 13,36–38; 21,19.22), ali su došli k njemu s nadom i različito motivirani (jedino Filip čuje od Isusa poziv da ga slijedi: Iv 1,43; usp. 1,42.45). Uopće ne poznaju Isusovo poslanje, znatiželjni su u vezi s njegovom osobom, tražeći nešto u njemu (Iv 1,38.46). U svakom slučaju, Isus preuzima inicijativu ne tako da zapovijeda nego postavlja jući pitanje (Iv 1,38: *što tražite?*) i upućujući poziv (Iv 1,39: *dođite i vidjet ćete*). U društvu s njim započet će dugačak put: morat će poći, vidjeti i biti s njim. Jedino onaj tko se zadrži s njim (Iv 1,39 [42], 47.50) i slijedi ga kamo on ide, doći će do vjere (Iv 2,11).

Valja napomenuti da nije bilo rečeno »gdje« je Isus stanovao: nije važno mjesto, nego »biti s njime«. I upravo zadržavanje kod Isusa omogućuje proces nastajanja skupine. Vjerno boravljenje u šutnji je, za četvrto Evanđelje, bit Isusova učenitva: onaj tko živi s Isusom njegove vlastite zgrade i nezgrade primit će, logično, njegovo najintimnije povjeravanje; onaj tko se nikada ne udalji od učitelja, neće ga lako napustiti.

Isus kojega ti učenici susreću nadilazi njihova iščekivanja pa čak i proroštva Ivana Krstitelja: dva prva učenika, koja su htjela znati gdje živi (Iv 1,38: *gdje stanuješ?*), ostala su s njime toga dana (Iv 1,39). U toj prvoj epizodi Ivan opisuje model susreta s Isusom. Međutim, ne rađa se učenik, nego mala zajednica, zajednica onih koji su ondje gdje je Isus i razmatraju njegovu slavu. Odatle važnost trenutka, koja se odlučno nameće jer u njemu nastaje nova zajednica: *deseta ura*, tj. četiri sata poslije podne.

Susret s Isusom nema uvijek iste učinke. Druga »etapa« (Iv 1,40–42) grafički to pri-

kazuje: dok jedan učenik, bez imena, ostaje s Isusom,¹² drugi, oslovljen kao Andrija, odlazi potražiti brata koji još ne poznaje Isusa. Zanimljivo je da ih tako skromno iskustvo, od tek jednog dana suživota (Iv 1,39)!, pretvara u širitelje vijesti: takav je učinak njihova kratkog boravljenja. Budući da se zadržao kod Isusa, Andrija, koji je spontaniji, odlazi potražiti brata kako bi postao učenik; po susretu s Isusom postaje vjernik (Iv 1,41), a vjera vodi prema obraćenju: »Našli smo Mesiju«. Doživjeli su zajedničarsko iskustvo, zajednički su ga očitovali i nastoje stvoriti zajednicu. Andrija nije otišao sam k Isusu, nego u društvu i u društvu se želi k njemu vratiti, dovodeći mu brata. Takvo treba biti propovijedanje i svjedočenje o Isusu: oni koje je Isus osvojio trebaju nastojati pridobiti brata za učitelja.

Petrov susret s Isusom je jedinstven. Petar ne ide zato što to želi, nego zato što ga dovodi njegov brat; a pred Isusom ne kaže ni riječi niti ga Isus zove da ga slijedi. Isus se ograničava na to da ga pozorno pogleda i promijeni mu ime. Isus, koji poznaje ljude (1,42; 2,25), naviješta da će budući učenici Šimuna poznavati po imenu »Petar« i po njegovoj ulozi »stijene«.¹³

U evanđeoskoj tradiciji Šimun Petar se razlikuje po svom brzom i iskrenom osobnom pristanku uz Isusa, kao i po neshvaćanju učitelja i protivljenju Božjim planovima o njemu. *Ne može se biti učenikom samo u neposrednom oduševljenju* za Isusa, nego u danonoćnom prihvaćanju izvanrednih i redovitih napora. Preispitivanje učenika ne odvija se u sudjelovanju u trijumfu učitelja nego u prihvaćanju njegova smrtnog usuda: kad Petar to uspije shvatiti, poslije boli i suza, izdaja i uzastopnog nijekanja, obratit će se u »pastira« i »stijenu« (Iv 21,15–19).¹⁴ Učenik koji nema iskustvo grijeha protiv vlastita učitelja nije spo-

soban da ga predstavlja u njegovoj odsutnosti i ispuni prazninu u zajednici učenika. Šimunova snaga nije proizlazila iz njegove sposobnosti da ljubi učitelja, nego iz sigurnosti da učitelj njega ljubi. Utemeljeni smo na »stijeni« koja je izdala svoga Gospodina, ali je svoju izdaju ublažila svojim suzama i ne želi sve to zaključiti samoubojstvom, kao što je to učinio drugi učenik, »sin propasti«. Isus može pozvati i izdajice da predsjedaju njegovom zajednicom vjere: i danas poziva izdajice koji se pokaju zbog svoje izdaje.

¹² Može se zamisliti da se u anonimnosti tog učenika koji se ne odvaja od Isusa i daje prednost suživotu pred svjedočenjem, krije lik idealna učenika, koji će ga uvijek pratiti nikada ga ne zanjekajući (Iv 18,15; 19,26) te će ga prepoznati živoga i prvi povjerovati kod groba (Iv 20,8).

¹³ U tom pripovijedanju postoji jedna pojedinost koju ne smijemo izgubiti iz vida: prvi učenik kojemu znamo ime, Andrija, ispovijeda Isusa kao *mesiju*, prije negoli će ga predstaviti svom bratu Šimunu. Osobito je zanimljivo da je ispovijest o Isusovu mesijanstvu, koja je kod sinoptika odgođena sve do sredine Isusova služenja, ovdje stavljena na početak (Iv 1,41; usp. 20,31). Bez riječi o bilo kakvoj inicijativi novopridošlice, Isus mu, nakon što ga je pozorno pogledao, mijenja ime i identitet, u kratkom prizoru; poznaje ga po imenu: *ti si Šimun*; određuje mu budućnost: *zvat ćeš se Kefa, što znači Petar* (Iv 1,42, usp. 21,19–22; Mt 16,18–19).

¹⁴ Možda nijednog drugog učenika Isusov poziv »Slijedi me« (Iv 21,19) ne stoji toliko kao Petra. *Nitko nije imao tako težak put* kao Šimun, nitko nije bio na tolikoj kušnji kao on i nitko nije učinio toliko pogrešaka; nitko nije bio toliko nagao i tako slab. Nitko nije bio pozvan nakon toliko otezanja i nitko nije bio podvrgnut tako ponižavajućoj i mučnoj kušnji uz javno pitanje Isusa, kojega je ljubio, o njegovoj sposobnosti da ga ljubi više od drugih. Možda smo upravo zato bili utemeljeni na »toj stijeni«. Petrov primjer ne može proći nezapaćen u životu učenika. Osobne pogreške i izdaje, neshvaćanje i tvrdoća nisu prepreka da netko postane temeljem u zajednici Isusovih učenika. Treba prije svega ljubiti, isticati se u vjernosti ponovno zadobivenoj po suzama i posebno iskazanoj ljubavi. Ako je netko spreman puno ljubiti, njegova grešna prošlost nije zapreka za predsjedanje zajednicom.

Treća »etapa« se odvija »dan poslije«, tj. četvrtog dana (Iv 1,43). Tu su druge osobe, druga mjesta, druge okolnosti (1,43–50). U hodu prema Galileji, Isus susreće Filipa, zemljaka svojih novih učenika Andrije i Petra, i zove ga da ga slijedi, ne rekavši i ne učinivši više ništa. Njegov je glas odlučan: kad govori, zapovijeda; ostavlja mu samo da odabere poslušnost. Učenik odmah postaje propovjednik: »Našli smo onoga o kojemu je pisano...« (Iv 1,45). Glasnogovornik zajedničkog iskustva Filip poziva Natanaela (*Božji dar*, podrijetlom iz Kane, usp. Iv 21,2) da Isusa, sina Josipa iz Nazareta (Iv 6,42), upozna kao onoga kojega su navijestila Pisma (Iv 1,45; usp. 5, 39.45–47). Isusovo skromno podrijetlo, njegov zavičaj i njegova obitelj zapreka su za vjeru (Iv 1,46). Kako bi ih nadišao, Filip koristi Isusove riječi pozivajući ga da doživi iskustvo: nevjernost treba pobijediti bliskošću i suživotom (Iv 1,46: *dodji i vidi*; usp. 1,39).

Znanje o Isusu, poznavanje njegova podrijetla i obitelji, prijeći Natanaelu da vjeruje: mora »ići i vidjeti«. Ali neće Natanael biti prvi koji će vidjeti. On nadilazi svoje nepovjerenje prema tako neznatnom podrijetlu kad postane svjestan da ga je Isus poznao i cijenio (Iv 1,47) još prije nego ga je Filip potaknuo da se susretne s Galilejcem (Iv 1,46) i u to ostaje uvjeren (Iv 1,48). Nadilazi svoje predrasude (Iv 1,46) kad dozna što Isus misli o njemu: da je *pravi* Izraelac, bez prijevare. Isus dodaje i jednu okolnost – *vidio ga je pod smokvom* – čije točno značenje čitatelju ostaje nejasno, ali je dostatno za sugovornika, jer ga potiče na oduševljeno isповijedanje.

Kad primljeno svjedočanstvo nije vjerodostojno, kad poznavanje po čuvenju ne dovodi do vjere, kad Filipovo oduševljenje ne potiče Natanaelovo oduševljenje, valja se obratiti izravno Isusu. Približivši se nje-

mu, uvjerit ćemo se sami, otkrit ćemo svoju prošlost i svoju nutrinu (1,47–48). *Prije negoli nauči cijeliti Isusa, sljedbenik osjeća kako ga Isus cijeni i vrednuje*. Ne može mu se oduprijeti: njegove primjedbe pretvaraju se u najbolju ispovijest vjere: »Ti si Sin Božji! Ti kralj si Izraelov« (Iv 1,49). Neće nam biti teško ljubiti Onoga koji nas, neočekivano, ljubi; neće nam biti teško učiti od onoga koji nas tako dobro poznaje. Natanael se predao onome koji je imao tako dobro mišljenje o njemu: jedino ga Bog može tako dobro poznavati i toliko cijeliti (usp. Hoš 9,10).

Onaj tko tako dobro poznaje čovjeka (Iv 1,48; 2,24; 4,17–19; 13,10–11.27–28; 16,30; 21,17) mora biti *Božji*, Božji sin i Mesija (Iv 1,49c; usp. Ps 2,7). Ta početna, mesijanska vjera, koja se rađa iz dokaza koji se vide (*bio je viđen, poznavan i vrednovan* prije negoli su se susreli), morat će – još nije došao taj trenutak – postati vjera bez potrebe za osjetilnim potpomaganjem: kad budu vjerovali a da nisu vidjeli, imat će istinsku vjeru i blaženstvo učenika (Iv 20,29).

Tako čovjek koji susreće Isusa postaje učenikom i tako, nakon duga hoda vjere, mora postati učenik. Ti učenici svjedoci ujedinjaju se u svjedočanstvo Krstitelja kako bi nam postupno predali svoju ispovijest vjere: dva učenika ga zovu *rabbi* (1,38), Andrija ga smatra *mesijom* (1,41), Filip u njemu otkriva iščekivanoga, *onoga o kome je Mojsije pisao u Zakonu* (1,45; usp. 5.39. 46; 6,45; 12,16.41), a Natanael isповijeda da je *rabbi, sin Božji, kralj Izraelov* (1,49). Tako se niz svjedoka onoga na koga se pokazalo imenujući ga *Sinom Božjim*, što je započeo Ivan Krstitelj (1,34), zaključuje s onim koji je posljednji pozvan. Svjedočanstvo Ivana Krstitelja prvi učenici prihvaćaju po obraćenju i susretu s Isusom.

Postupno otkriće Isusova dostojanstva pripravlja za njegovu osobnu objavu. Pri-

zor se zatvara *prvim samootkrivenjem Isusa*, Riječi Božje. Mesijanskim nazivima koje su drugi nabrojali, Isus svečano dodaje (*zaista, zaista, kažem vam*: Iv 1,51; 5,19.24.25; 6,26.32.47.53; 8,34.51.58; 10,1.7; 12,24; 14,16.20.21; 14,12; 16,20.23) formulu *Sin Čovječji*.¹⁵ i prikriveno obećanje upućeno cijeloj skupini (*vi*, usp. Iv 1,14.16–18): još preostaju mnogo veće stvari koje treba vidjeti (Iv 1,50; usp. 5,20). Onima kojima je udijeljena početna vjera bit će dano da u Isusu priznaju zemaljsko mjesto; onaj tko ga je susreo, susreo je Božje mjesto na zemlji, novu »kuću Božju« (Iv 28,16): ondje gdje stanuje Isus, stanuje Bog. Njegovi će učenici moći ostvariti stari san patrijarha Jakova. U Isusu Bog postaje dostupan; ondje gdje je on, otvoreno je nebo i moguće je stići sve do Boga: Isus je *Betel*; Božja kuća više nije neko konkretno mjesto, nego povijesna osoba.

Slavlje i vjera u obitelji (Iv 2,1–12)

Nakon svečanoga Isusova obećanja kojim se zaključuje kronika početka učenja, slijedi epizoda o svadbi u Kani »trećeg dana« (Iv 2,1), kad su učenici po prvi put postali oni koji vjeruju u Isusa i članovi njegove obitelji (Iv 2,11–12).

Nakon prvog očitovanja, u kojem se Isus pred svojim učenicima proglašava Sinom Čovječjim (Iv 1,51), njegovo sudjelovanje u seoskom svadbenom slavlju čini se ponešto neočekivano (Iv 2,1). Prividno jednostavno, pripovijedanje se usredotočuje na sporednu činjenicu: kako pribaviti vino onima koji su ga već dovoljno popili. Pa ipak, ne završava bez određene svečanosti: to je početak Isusova služenja – rečeno ivanovskim rječnikom, Isus je započeo sa svojim čudesima – i hoda učenika u vjeri.¹⁶

Za učenike Ivana Krstitelja – a to su bili oni koji su pratili Isusa u Kani (Iv 1,35–37) – moralo je biti zbunjujuće što ih se prvo vodi na svadbu. Ivan Krstitelj je bio asket

koji nije ni jeo ni pio (usp. Mt 11,18). Isus naprotiv započinje svoje služenje dovođenjem svojih prijatelja da sudjeluju na svadbi, gdje »je bila Isusova majka« (Iv 2,1). Nije li iznenađujuće što se Marija u četvrtom Evanđelju prvi put pojavljuje zato što je sudjelovala na slavlju. Slavljenje ljudske ljubavi okupilo je, po prvi put, Isusa i njegove sljedbenike s Marijom: lijep oblik započinjanja učenja u Kani, s Marijom, na svadbi!¹⁷ Nije li znakovito što se Marija prvi put pojavljuje u Evanđelju (Iv 2,1) kad sudjeluje na svadbi, i to prije Isusa i njegovih učenika?

Znakovito je da upravo Isusova majka primjećuje pomanjkanje vina. Riječ je o neugodnoj i neočekivanoj činjenici (usp. Iv 11,3); govoreći o tome svome sinu, ne traži izričito njegov zahvat. Marija radije ukazuje na opasnost koja se nadvija nad slavlje i njegove organizatore.¹⁸ Isusov od-

¹⁵ *Sin čovječji* pojavljuje se jedino u Isusovim ustima u sinoptičkoj tradiciji; Ivan ga rabi kao Isusovo samoočitovanje (Iv 1,51; 3,13–14; 5,27; 6,27.53.62; 8,28; 9,35; 12,23.24; 14,31; 19,5). Iako naziv ostaje tajnovit, ovdje se odnosi na ulogu koju obavlja Isus, a to je uprisutni Boga (usp. Iv 28,12.16–17).

¹⁶ Cjelokupno je pripovijedanje prožeto finom ironijom koja je značajna za četvrto Evanđelje. Govoreći da je na svadbenom slavlju uzmanjkalo vina (Iv 2,3) i da se obično lošije vino čuvalo za kraj (Iv 2,10), domaćini zasigurno ne ostavljaju najbolji dojam; uspjeli su nabaviti vode za obredno čišćenje, ali nisu znali spremiti dovoljno vina kako bi osigurali radost slavlja. Događaj, i vjera učenika, zbivaju se sedmoga dana Isusova služenja, tj. – kao što to pokazuje evanđelist – tri dana kasnije (Iv 2,1).

¹⁷ Suprotstavljanje *prijatelj zaručnikov* nasuprot *zaručniku* (Mk 2,18–20) ili *post* nasuprot *gozbi* (Mt 11,18–19) poslužilo je kršćanskoj zajednici za očitovanje odnosa i za obilježavanje razlike između Ivana i Isusa. Simbol gozbe je značajan u predstavljanju mesijanskih vremena, i u židovstvu i u prvom kršćanstvu.

¹⁸ Želi li se vidjeti neka simbolička važnost, trebalo bi istaknuti da još nema svih uvjeta za ostvarivanje mesijanskih vremena: zajednička radost (usp. Pj 1,2; 5,1; 7,10; 8,2) je ugrožena (usp. Iz 25,6; 62,5–9; Hoš 2,21–24).

govor, iako nejasan, važan je za razumijevanje konačnoga smisla tog događaja. Izraz »ženo« (Iv 4,21; 8,10; 19,26; 20,13) upotrijebljen za onu koju se u pripovijedanju označava kao majku, uzrokuje neugodno iznenađenje. Premda nije izraz nepoštovanja, a još je manje uvredljiv, ukazuje na različit odnos od onoga koji sin ima prema svojoj majci. Osim toga, oblik izričaja »Što ja imam s tobom?«¹⁹ ima – ovo ga puta svakako – vrlo negativno značenje; ukazuje na iznenađenje zbog različitosti pogleda. Nije dokaz neprijateljstva, nego duboke razlike nakana: žena se kreće na razini svakodnevnosti, svadbenoga slavlja, na razini koja toliko ne zabrinjava Isusa, koji se zanima samo za čas svoje proslave, koji još nije došao (Iv 2,4; 19,27).

Svojom molbom Marija se zadržava na razini seoskoga slavlja, želi samo spasiti jednu obitelj; u svom odgovoru Isus smješta zahtjev svoje majke u Božji plan; poziva je da uđe u njegov naum ne otkrivajući još kakav će on konkretno biti; stoga, ne govoreći to izričito, traži vjeru. Marijina reakcija je čin apsolutnoga povjerenja.²⁰ Ona poziva slugu (sluge, ne robove, usp. Iv 15,14) da učine ono što im Isus bude rekao (Iv 2,5). Unatoč Isusovu odgovoru, i dalje je puna povjerenja u njega. Stoga poziva slugu (sluge, a ne robove: usp. 15,14) da učine sve što im rekne (2,5: *Što god vam rekne, učinite!*, usp. Iv 41,55; Izl 19,8; 24,3.7; Pnz 5,27); Marijino povjerenje u Isusa, iako preuranjeno, i raspoloživost slugu, koja je logična, postižu da Isus prihvaća poziv te ranije započinje mesijansku radost, prethodno je navijestivši svojim činom.

Znak je bio pretvaranje vode u najbolje vino. Ta dojmjljiva količina i radost koju osigurava skreću pozornost na Isusa koji je, kako bi ponudio vino, prihvatio ulogu zaručnika (usp. Mt 15,1–13). Kakvoća vina i njegovo obilje podsjećaju na mesijan-

sko slavlje.²¹ Međutim, ne smijemo zaboraviti: čudo koje je toliko korisno koliko je trajalo novo vino poslužilo je za raniji navještaj trenutka Isusova očitovanja i požurivanje vjere njegovih učenika.

Čudo je, istinu govoreći, više negoli ispričano, neizravno preneseno. Onaj tko je odgovoran za slavlje ne zna što se dogodilo, ali sluge znaju odakle dolazi bolje vino (Iv 2,9).²² Prigovor zaručniku služi kao tvrdnja o čudu, što pokazuje da je onaj koji je priskrbio vino istinski zaručnik (Iv 2,10; usp. Mk 2,19.22) i takvim će ga proglasiti Ivan Krstitelj (Iv 3,29). U tome znaku učenici su vidjeli njegovu slavu (Iv 2,11).

Ta se slava očitovala u intimnosti obiteljskoga slavlja, među prijateljima i rodbinom, u skromnom galilejskom selu, među jednostavnim ljudima, sa slugama koje slušaju Isusa iako ga ne poznaju i majkom koja ukazuje na pomanjkanje vina i potrebu za Isusom. Tako je jednostavno bilo podrijetlo ljudi koji su povjerovali u Krista.

2. MODEL POZIVANJA KOJI ISUS PRIMJENJUJE

»Što tražite?« (Iv 1,38) prve su riječi koje Isus, Božja Riječ, upućuje ljudima u Ivanovu evanđelju. To je pitanje koje on postavlja dvojici koja su ga slijedila (Iv 1,37).

¹⁹ Doslovni prijevod izričaja *mah li welak* (Suci 11, 12; 2 Sam 16,10; 19,23; 1 Kr 17,18; 2 Kr 3,13; Hoš 4,17; 2 Ljet 35,21).

²⁰ Usp. Izl 19,8; 24,3.7. Vidi također Iv 41,55.

²¹ Voda namijenjena čišćenju Židova (Iv 2,6; usp. Lev 11,16) pretvorila se, zahvaljujući Isusu, u dobro vino, prema mesijanskoj nadi (usp. Am 9,13; Jl 4,18; Hoš 14,8). Dar promjene, kao svaki mesijanski dar, je preobilan: uzvanici će moći uživati u oko 600 litara najboljega vina »koje veseli srce čovječje« (Ps 104,15; Prop 10,19).

²² Zapitati se *odakle* nešto dolazi, u četvrtom Evanđelju, znači proučavati Isusov identitet (Iv 7,27.28; 8,14; 9,29.30; 19,9) i/ili njegove darove (Iv 3,8; 4,11; 6,5): poznavanje podrijetla dara vodi prema prepoznavanju darivatelja.

Prema tome, razlog postanka učenništva (usp. Mk 1,17; Mt 4,19) nije bio Isusov zapovjedni poziv. Dvojica koja su slijedila Isusa, prije nego što im se on obratio, čula su dan prije (usp. Iv 1,29) svjedočanstvo svog učitelja Ivana Krstitelja koji ga je, upravitivši pogled na Isusa, ponovio »sutrada« (Iv 1,35). Stoga, prije nego ih je Isus pozvao da »dođu i vide« (Iv 1,39), učenici su čuli Ivana Krstitelja kako kaže da je onaj koji je pokraj njih prolazio »Jaganjac Božji« (Iv 1,29.36). Budući da je Isus imao prethodnoga vjerodostojnog svjedoka, dvojica učenika htjela su se zaustaviti kod njega »onaj dan« (Iv 1,39). *Svjedočenje za Isusa prethodi i osposobljuje ljude da ga nasljeduju...*, ali svaki onaj tko prvi svjedoči o njemu ne postaje uvijek njegovim sljedbenikom. Takav je bio slučaj Ivana Krstitelja.

Učenici koji su plod svjedočenja postaju svjedoci odmah nakon kratkog suživotstva s njim. *Prva zajednica učenika nije nastala po Isusovu pozivu, nego iz ponovljenog svjedočenja. Štoviše*, ako je nastalo iz svjedočenja, učenništvo je raslo u svjedočanstvu i posredstvom svjedočanstva: dan kad je Ivan Krstitelj vidio Isusa i svjedočio za njega naveo je dvojicu učenika Ivana Krstitelja da pođu k Isusu. Sljedećega dana, jedan je od njih, Andrija, doveo svoga brata Šimuna Petra k Isusu. Dan kasnije, Filip, sumještanin Šimuna i Andrije, nagovorio je Natanaela nadvladavši njegove logične primjedbe Isusovim riječima: »dođi i vidi«. Susrevši se s Isusom i vidjevši da ga on tako dobro poznaje, Natanael počinje vjerovati u Isusa. On je prvi od onih koji su se zadržali s Isusom koji ga ispovijeda kao Sina Božjega i kralja Izraelova. Natanael uspijeva od Isusa dobiti obećanje: »vidjet« će još čudesnih stvari, otvoreno nebo, Boga i njegove anđele uz Isusa... Ta početna vjera nije završna točka puta: potrebna je vjera kako bi se vidjele bolje stvari; jedino

onome tko vjeruje bit će obećana daljnja i konačna objava. Budu li ga učenici koji okružuju Isusa još bolje »vidjeli«, kao »kuću Božju«, to znači da je njegovo učenje tek započelo.

Ta bolja vjera postići će se u Kani Galilejskoj, »gdje je bila majka Isusova« (Iv 2,1.12). *Marija je već bila ondje gdje su Isusovi učenici pronašli vjeru*. Iako Marijina prisutnost nije središnji dio pripovijedanja, njezina uloga nije jednostavno ukrasna: bila je ondje gdje se slavilo obiteljsko slavlje, uočila je da je radost ugrožena nedostatkom vina; ona je ta koja je Isusa upozorila na ono što se događa. Kad je bila odbijena u svom traženju, upravo ona uvjerava slugu da slušaju njezina sina. Zahvaljujući njezinom potpunom povjerenju i poslušnosti slugu, Isus je pomaknuo sat unaprijed te su njegovi znatizeljni sljedbenici postali vjernici. U Kanu je Isus došao sa skupinom sljedbenika, a iz Kane je krenuo u Kafarnaum (Iv 2,12) okružen svojom obitelji i svojim učenicima (Iv 2,12). Iz vjere se rađa nova obitelj (usp. Mk 3,31–35).

Svjedočenje koje prethodi učeništvu

Isusa će se teško moći slijediti ako prije toga nije naviješten njegov dolazak. Prije nego se pojavio Isus, bio je Ivan Krstitelj: prije evangelizatora, »dođe kao svjedok... da svi vjeruju po njemu« (Iv 1,7); glas u pustinji (Iv 1,23) prethodio je Riječi među ljudima.

U Ivanovu evanđelju Ivan Krstitelj više nego što naviješta dan Gospodnji i poziva na obraćenje (Mt 3,1–10; Mk 1,2–6; Lk 3,1–6), svjedoči o Isusu. On ne evangelizira sve, nego svjedoči pred nekima: budući da je Isus još odsutan, smatra se obvezanim svjedočiti. Kad Isus dođe, predstavlja ga svojim učenicima. Kad Ivan ugleda Isusa kako ide prema njemu (Iv 1,29), već je bio posvjedočio prvo pred svećeni-

cima i levitima (Iv 1,19), a zatim pred farizejima (Iv 1,24). Tijekom druga dva dana, u prisutnosti učenika pokazao je na Isusa koji je u tom trenutku prolazio blizu kao na Jaganjca Božjeg (Iv 1,29.36).

Kad ga izaslanici jeruzalemskih poglavara ispituju, Ivan Krstitelj daje dvostruko svjedočanstvo. Prvo, u niječnom obliku, kaže ono što nije, a zatim se predstavlja, kaže tko jest i obrazlaže ono što čini. Svjedok koji javno prepoznaje Isusa odvažuje se *priznati, a ne zanijekati* svoj identitet, iako ne odgovara iščekivanjima koja je probudio u svom narodu: *nije Krist, ni Ilija niti jedan od proroka* (Iv 1,20–21). Svjedok koji prepoznaje Isusa prikazuje samoga sebe kao *glas u pustinji*, koji ispunjava Božje proroštvo (usp. Mal 3,23–24), a ono što čini, krštavanje vodom, naviješta Isusovu prisutnost. Isusov svjedok nije Isus, nije mu dostojan biti osobni sluga (Iv 1,27: *odriješiti remenje na obući*). Kako bi posvjedočio za odsutnoga Isusa, svjedok se ne treba predstaviti prema iščekivanjima svoga naroda, makar ona bila i najbolja, nego treba ostvarivati obećanja svoga Boga.

Onaj tko se predstavlja kako to Bog želi, a ne onako kako to misli slušateljstvo, postaje vjeran Isusov svjedok i onda kad je Isus odsutan te će ga uspjeti prepoznati kad bude prisutan. *Vidjevši ga kako dolazi jednoga dana* (Iv 1,29), *upravivši pogled na Isusa koji je prolazio dan kasnije* (Iv 1,36), Ivan Krstitelj je predstavio Isusa kao Jaganjca Božjeg. Svjedočanstvo nije uvijek isto: ako Isus nije prisutan, treba ga navijestiti; kad je *jedan između vas*, tada ga treba pokazati. Tek nakon toga moći će ga se slijediti.

Učeništvo koje se rađa iz sudioničarskog svjedočenja

Možda će nas iznenaditi, ali je činjenica kako se čini da u četvrtom Evanđelju Isus ne nastoji svakoga »pozvati« da ga sli-

jedi. Od šestorice izričito poziva samo jednoga, Filipa (Iv 1,43). Drugi »dolaze vidjeti«, tj. *predstavljaju se Isusu zahvaljujući svjedočenju drugih*. Prije nego Isus posvjedoči za samoga sebe obećavajući kako će vidjeti divne stvari (Iv 1,51), čitav će niz svjedoka posvjedočiti njemu u korist i oni će mu privedi učenike: Ivan Krstitelj (Iv 1,36), Andrija (Iv 1,41–42), Filip (Iv 1,43–46).

Da bi se slijedilo Isusa, potrebni su svjedoci koji će kod drugih pobuditi želju da ga vide; ako nitko ne upravlja pogled drugih prema Isusu koji prolazi među njima, kao što je dvaput učinio Ivan Krstitelj (Iv 1,29.35), nije moguć susret čovjeka s Bogom koji mu je došao u susret postavši čovjekom. Ako se ne pođe vidjeti Isusa (Iv 1,39–46), on neće moći »pogledati« nekoga (Iv 1,42.46.48). Kako bi se Isusa dovelo do sljedbenika, potrebno je vidjeti ga i znati gdje stanuje te se koji dan zadržati kod njega (Iv 1,39). Izgleda neistinito, ali je to ono što pripovijeda Ivan: najveći dio prvih Isusovih sljedbenika nije on izabrao, a ni pozvao, nego ih je k njemu dopratio onaj tko ga je prije toga pronašao i pratio: prvi Isusovi učenici su malo–pomalo postali istinski pobornici učenništva.

Štoviše, a to nije manje značajno, ljudi koji su se približavali Isusu, potaknuti svjedočanstvom onoga tko ga je znao prepoznati među bezličnim mnoštvom, *idu k Isusu dva po dva*, međusobno se prateći. Premda to nisu znali, zajedno su prošli putem prema Isusu: morali su postati pratitelji drugoga na putu prije nego budu osobno pratili Isusa na njegovu putu. Prije nego budu susreli Isusa, idući prema njemu, morali su se međusobno susresti. Tu nam se iznova nudi mjerilo sigurnosti kako bi naš »pastoral zvanja« postigao svoj cilj: Isusa nitko ne pronalazi sâm. Prema Bogu koji nam dolazi u susret treba poći u pratnji onih koji idu prema Isusu. Stva-

ramo li zajednicu na putu, znači da smo već načinili pola puta i, nadasve, da smo tako sigurni da ćemo doći do cilja: susreća s onim koji je Bog-s-nama.

Živa zajednica koja se rađa iz vjere..., gdje se susreće Marija

Skupina učenika stvara se na Isusov poziv »dođite i vidjet ćete« (Iv 1,39), koji je upućen prvoj dvojici, a zaključuje se obećanjem koje je upućeno svima: »zaista, kažem vam: gledat ćete otvoreno nebo...« (Iv 1,51). Oni koji već jesu Isusovi sljedbenici, još ne vjeruju u njega; zadržavaju se s njim, prate ga u Kanu gdje je bila Marija... i veliko slavlje. Učenici u Kani, čini se, nisu radili ništa posebno. Došli su (Iv 2,2), nestalo je vina (Iv 2,3). Evanđelist, naime, o njima govori samo na početku (Iv 2,2) i na kraju (Iv 2,11–12).

Pa ipak, ono što Ivan kaže zavređuje pozornost. Dogodilo im se nešto posebno: *pošli su s Isusom u Kanu, gdje je bila Isusova majka* (Iv 2,1–2); *sišli su s Isusom u Kafarnaum zajedno s njegovom majkom i braćom* (Iv 2,12). Isus ih je poveo na obiteljsko slavlje sa svojom obitelji, kako bi postali njegova obitelj, nakon što su vidjeli njegovu slavu i povjerovali u njega. Oni koji su pošli s Isusom u Kanu počeli su vjerovati u njega ne zato što su ga slijedili u pustinju, nego u kuću u kojoj se proslavljala ljudska ljubav i pilo vino. Svadbena svečanost i veselje s njom povezano bijahu dakle kolijevka vjere učenika. Zar nam ništa ne govori činjenica što se vjera učenika rodila za vrijeme svadbenoga slavlja? Radost koja se rađa iz slavljenja ljudske ljubavi sukladna je vjeri Isusovih učenika. Zašto bi inače Isus prvo poveo svoje na svadbu?

Međutim, svadba u Kani nije bila bilo kakva svadba: tu je već bila Isusova majka. Njezino posredovanje bit će odlučujuće

zato da Isus predvidi čas svoje objave *započinjući tako svoja čudesa* i omogućivši vjeru svojih sljedbenika (Iv 2,11). Nitko osim Isusove majke nije primijetio pomanjkanje vina; nitko se nije usudio pouzdati u Isusa u toj mučnoj situaciji; nitko nije trebao osobno pretrpjeti jasno odbacivanje svoga sina; nitko nije mislio na slugu, čija je slijepa poslušnost – morali su napuniti sudove vodom i ponijeti je predstojniku stola koji je nakon što ju je okusio, pohvalio kakvoću vina – pobijedila Isusov otpor.

Bez Isusove majke svadba u Kani bila bi neuspjeh. Radost uzvanika bila bi pomućena, a Isusov čas još ne bi došao. Vjera učenika bila bi onemogućena.

3. ZAKLJUČAK

Pripovijedanje o pozivu u Ivanovu evanđelju (Iv 1,35–51) prethodi javnom Isusovu poslanju. To je iznenađujući podatak koji je u suprotnosti s pripovijedanjem sinoptika: od početka njegovoga časa Isusa prate sljedbenici. To pokazuje, makar podrazumijevajući se, koliko je za Isusa važno biti okružen učenicima: Isus se neće moći dati prepoznati ako ne može računati na ljude koji ga poznaju jer su se zadržali »koji dan« s njim.

Nije nevažno što se prva tvrdnja o vjeri učenika u četvrtom Evanđelju pojavljuje nakon određenog razdoblja suživota s Isusom (Iv 1,38; 2,11) i što je posljednja Isusova riječ pohvala vjeri učenika koji vjeruje a da nije vidio (Iv 20,29). Četvrto Evanđelje je, mogli bismo to ustvrditi, pripovijedanje o »dugom« putu nekolicine ljudi u potrazi za Isusom: željeli su znati gdje stanuje (Iv 1,38) i uspjeli shvatiti kako nije nužno da mu budu blizu i da ga dodirnu kako bi vjerovali u njega (Iv 20,17–29).

Taj »dugi put« učenštva kod Isusa potaknulo je *osobno svjedočanstvo* Ivana Krstitelja. Ivan Krstitelj se odvojio od iščekiva-

nja ljudi i poistovjetio s onim tko ih je ostvarivao. Taj se put nastavlja po *postojanom svjedočenju onih koji su se zadržali kod Isusa* i privlačili k njemu prijatelje i braću, a završen je kad je Isus poveo svoje na svadbu, *gdje je bila Marija*. Isus je mogao pozvati učenike zato što su prvo svjedočili za njega i *nisu ga zanijekali*, uspio je oblikovati skupinu sljedbenika oko sebe jer su se međusobno ohrabрили da pođu i vide ga. Isus je mogao načiniti prvo čudo i pretvoriti znatizeljne sljedbenike u učeni-

ke koji vjeruju zato što ih je poveo onamo gdje je bila njegova majka.

Kako bi započeli slijediti Isusa, bilo je dovoljno osjetiti znatizelju i zadržati se kod njega koji dan. Kako bi se povjerovalo u njega, bilo je dovoljno vidjeti divne stvari – obilje vode pretvorene u dobro vino, ali ne i obećanja – otvoreno nebo i Sina Čovječjega – boraveći uz Mariju. Ali da bi pošli onamo gdje su Marija i slavlje i da bi postali Isusovom obitelji, bilo je potrebno poći k Isusu.